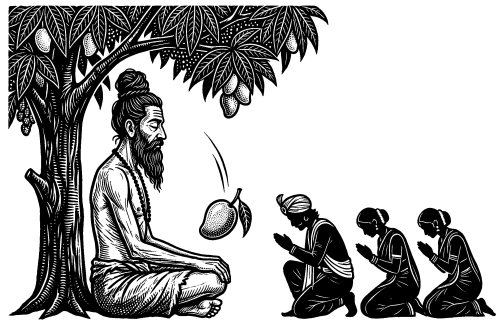

HOOFDSTUK TWEE

De boodschap van Pandu

'U hebt me de zalen beschreven,' zei Yudhishthira. 'In de zaal van Yama zijn dus bijna alle koningen van de aarde. Maar in de zaal van Indra noemde u, naast de goden, de gandharva's en de vele rishi's, één enkele koning: de koninklijke wijze Harishchandra. Wat heeft hij gedaan, welke ascese heeft hij volbracht, dat hij zich met Indra mag meten? En hoe hebt u mijn vader Pandu ontmoet, die nu te gast is in de wereld van de voorouders? Wat heeft hij gezegd? Ik wil het allemaal van u horen.'

'Ik zal je vertellen wat je vraagt over Harishchandra, en hoe groot hij was,' zei Narada. 'Hij was een machtig koning, de opperkoning van alle vorsten, en alle koningen van de aarde bogen voor zijn gezag. Alleen, op één gouden wagen die hem altijd de overwinning bracht, onderwierp hij met de kracht van zijn wapens de zeven eilanden waaruit de aarde bestaat. Toen hij heer was over de hele aarde met haar bergen en wouden, bracht hij het grote offer dat rajasuya heet, het koningsoffer waarmee een koning zich tot opperkoning laat wijden. Op zijn bevel brachten alle koningen hem hun rijkdommen, en bij dat offer deelden ze zelf het eten uit aan de brahmanen. Aan de priesters gaf Harishchandra vijf keer zoveel als ze vroegen. Hij stelde de brahmanen die van overal waren gekomen tevreden met allerlei rijkdommen, met eten zoveel als ze wilden en met hopen edelstenen, en ze zeiden: "Harishchandra overtreft alle koningen in kracht en in roem." Daarom staat hij boven duizenden koningen.

Na het offer werd hij tot opperkoning gewijd, en hij zat in al zijn glans op zijn troon.

Alle vorsten die het rajasuya brengen, leven in vreugde bij Indra. En wie in de strijd sterft zonder te vluchten, komt ook in zijn zaal, en wie na strenge ascese zijn lichaam opgeeft, komt op diezelfde plaats en leeft daar eeuwenlang in glans.

Je vader Pandu zag het geluk van Harishchandra en verwonderde zich erover. Hij wist dat ik naar de wereld van de mensen ging, en hij boog voor me en zei: "Zeg Yudhishthira dat hij de aarde kan onderwerpen, want zijn broers doen wat hij zegt. Laat hij het rajasuya brengen, het beste van alle offers. Als mijn zoon dat offer brengt, kom ik net als Harishchandra snel in de zaal van Indra, en daar zal ik ontelbare jaren gelukkig zijn." Ik zei hem: "Goed. Als ik naar de wereld van de mensen ga, zeg ik het je zoon." Nu heb ik je gezegd wat hij zei. Doe wat je vader wil, zoon van Pandu. Als je dat offer brengt, ga je met je voorvaders naar de wereld van Indra.

Maar men zegt dat dit grote offer veel hindernissen kent. De brahmarakshasa's, rakshasa's die het op offers gemunt hebben, zoeken er de zwakke plekken in. Er kan een oorlog op volgen die de kshatriya's vernietigt en de aarde verwoest, en daarbij kan een kleine aanleiding tot de ondergang leiden. Denk daarover na, en doe wat goed is. Wees waakzaam en sta altijd klaar om de vier standen te beschermen. Ik wens je alle goeds. Stel de brahmanen tevreden met je giften. Ik heb je uitvoerig geantwoord op alles wat je me vroeg. Nu neem ik afscheid en ga ik naar de stad van de Dasharha's.'

Narada vertrok, koning, met de rishi's met wie hij gekomen was, en Yudhishthira bleef met zijn broers achter, zijn gedachten bij het rajasuya.

Hij zuchtte diep en vond geen rust. Hij bleef denken aan de grootheid van de koninklijke wijzen van vroeger, aan de werelden van de goden die een offeraar door zijn heilige daden bereikt, en vooral aan Harishchandra. Hij wilde het offer brengen. Hij eerde allen die in zijn zaal zaten, zij eerden hem terug, en hij overlegde met hen. Zijn hart neigde ernaar. Maar trouw aan de dharma zocht hij opnieuw wat goed zou zijn voor alle mensen.

Want Yudhishthira zorgde voor al zijn onderdanen en deed voor iedereen het goede, zonder onderscheid. Hij liet woede en trots varen. 'Geef ieder wat hem toekomt,' zei hij altijd, en men hoorde niets anders dan de roep: 'Dharma! Dharma!' In zijn rijk was er niemand die hem haatte. Daarom noemde men hem Ajatashatru, wiens vijand niet geboren is. Bhima bestuurde het rijk

rechtvaardig, Arjuna, die zijn boog even goed met links als met rechts spant, beschermde het tegen vijanden, Sahadeva velde zijn vonnissen zonder iemand voor te trekken, en Nakula was tegen iedereen bescheiden, zoals het in zijn aard lag. Zo werd het rijk vrij van twist en van angst, en iedereen deed zijn eigen werk. De regen viel overvloedig, en de geldschieters, de boeren, de veehoeders en de kooplieden bloeiden. Er werd niemand afgeperst, en er was geen angst voor ziekte, vuur of vergif. Dieven en bedriegers deden de koning en elkaar geen onrecht. Overwonnen koningen kwamen hem dienen, en de kooplieden brachten hem de belastingen van hun beroep. Waar Yudhishthira ook heerste, hielden de mensen, van de brahmanen tot de herders, meer van hem dan van hun eigen vader en moeder.

Hij riep zijn ministers en zijn broers bij zich en vroeg hun meer dan eens wat ze van het rajasuya dachten. ‘Wie met dat offer gewijd wordt, krijgt de hoedanigheden van Varuna,’ zeiden de ministers. ‘Een koning die al een rijk heeft, zoekt daarmee alles wat een opperkoning toekomt. Uw vrienden vinden dat de tijd voor het rajasuya gekomen is, want u verdient het opperkoning te zijn. Met de macht die u als kshatriya bezit, hebt u de tijd in eigen hand. Bij dat offer stapelen priesters met strenge geloften zes vuren op, onder de gezangen van de Samaveda, en wie aan het eind van het offer gewijd wordt, heeft alle offers gebracht en heet daarom "de alles-overwinnaar". U bent ertoe in staat. Wij allen doen wat u zegt. Aarzel niet langer en richt uw hart op het rajasuya.’

Yudhishthira nam hun woorden in zich op. Maar hij kende ook zijn eigen kracht, en hij beraadslaagde opnieuw, met zijn broers, met de offerpriesters, met zijn ministers, met Dhaumya en met Vyasa.

‘Ik verlang ernaar het rajasuya te brengen, het offer dat een opperkoning waardig is,’ zei hij. ‘Ik vertrouw erop en ik spreek het uit. Maar hoe komt het tot stand?’

‘Je kent de dharma,’ zeiden de priesters en de rishi’s, en zijn ministers en zijn broers stemden in. ‘Je bent het rajasuya waardig.’

Maar Yudhishthira woog het nog eens bij zichzelf af, want hij wilde het goede voor de wereld. Hij dacht aan zijn eigen kracht en zijn middelen, aan tijd en plaats, aan wat er binnenkwam en wat eruit ging. Wie verstandig is en alles goed bekijkt, komt niet ten val. Hij wist dat men een offer niet begint om er zelf aan ten onder te gaan. Zorgvuldig droeg hij de last van die beslissing, en om zekerheid te krijgen, dacht hij aan Krishna. Hij hield Krishna voor de hoogste van alle wezens, onmetelijk, ongeboren, en toch uit eigen wil onder de

mensen geboren. Hij dacht aan zijn daden, die de daden van een god waren, en hij meende dat er niets was wat Krishna niet wist, niets wat hij niet kon en niets wat hij niet verdroeg. Toen zijn besluit vaststond, stuurde hij zijn bode Indrasena naar hem, met de eerbied die men een leraar betoont.

Indrasena reed op een snelle wagen naar de Yadava's en vond Krishna in Dvaraka. Krishna hoorde dat de zoon van Pritha hem wilde zien, en ook hij wilde zijn neef zien. Hij trok met Indrasena door vele landen, achter zijn eigen paarden, en kwam in Indraprastha. Meteen ging hij naar Yudhishthira, die hem als een broer ontving, net als Bhima. Daarna ging Krishna naar Kunti. De tweeling bewees hem eer, en met zijn vriend Arjuna praatte hij lang, tot hun beider plezier. Krishna rustte uit in een mooi vertrek, en daarna ging Yudhishthira op een stil moment naar hem toe en vertelde hem waarom hij hem had laten komen.

'Ik wil het rajasuya brengen,' zei hij. 'Maar met willen alleen komt dat offer er niet. Jij weet waardoor het tot stand komt. Alleen wie alles kan, wie overal geëerd wordt en wie heer is over alle koningen, brengt het rajasuya. Mijn vrienden zeggen dat ik het moet doen, maar jouw woord zal de doorslag geven, Krishna. Want van raadgevers zien sommigen uit vriendschap de bezwaren niet, anderen zeggen om hun eigen voordeel alleen wat je graag hoort, en weer anderen houden voor goed wat hun zelf het beste uitkomt. Maar jij staat boven zulke beweegredenen. Jij hebt begeerte en woede overwonnen. Zeg ons wat in de wereld het beste voor ons is.'

De raad over Jarasandha

'Je hebt alles in je wat het rajasuya vraagt, grote koning,' zei Krishna. 'Je weet alles al, en toch zal ik je iets zeggen. Wat er nu in de wereld kshatriya heet, stamt af van wat Rama, de zoon van Jamadagni, van de kshatriya's heeft overgelaten, en het staat lager dan wat er vroeger was. Je weet hoe de kshatriya's hun geslachten hebben geordend, naar de voorschriften die van vader op zoon zijn overgegaan. De koningshuizen en alle andere kshatriya's op aarde noemen zich afstammelingen van Aila, dat is Pururavas, de zoon van Ila, of van Ikshvaku, de twee oude stamvaders, en die lijnen tellen honderdeen geslachten. De nakomelingen van Yayati en de Bhoja's zijn talrijk en machtig. Ze zijn over alle vier de windstreken verspreid, en alle kshatriya's eren hun koningsgeluk. Maar

nu heeft koning Jarasandha zich met geweld boven al die koningen gesteld. Hij heerst over het middenland, en hij zaait verdeeldheid onder ons. Wie zo de heer is van alle koningen, in wie de heerschappij over de wereld samenkomt, heet met recht opperkoning.

Shishupala, de koning van de Chedi's, heeft bij hem bescherming gezocht en is de aanvoerder van zijn leger geworden. Vakra, de koning van Karusha, die met begoocheling vecht, dient hem als een leerling. Ook anderen hebben hun toevlucht bij hem gezocht. Bhagadatta, de oude vriend van je vader, buigt in woord en daad voor Jarasandha. Hij draagt op zijn hoofd een wonderlijk juweel, hij heerst over Mura en Naraka, de twee vorsten van de Yavana's, en zijn macht is grenzeloos, zoals die van Varuna in het westen. Maar in zijn hart is hij je genegen als een vader zijn kind. Alleen Purujit, de broer van je moeder, die de Kunti's groot maakt en over het westen en het zuiden van de aarde waakt, buigt uit genegenheid voor jou. En de man die ik vroeger niet heb gedood, die kwaadaardige onder de Chedi's, die zich in deze wereld voor de hoogste van alle wezens uitgeeft en uit verblinding altijd mijn tekens draagt, de sterke koning van Vanga, Pundra en de Kirata's, die in de wereld Paundraka Vasudeva heet, naar de naam die ik als zoon van Vasudeva draag: ook hij is naar Jarasandha gegaan. En Bhishmaka, de koning van de Bhoja's, is Jarasandha toegewijd. Hij is een vriend van Indra, hij heerst over een vierde van de wereld, en met de kracht van zijn kennis heeft hij de Pandya's, de Kratha's en de Kaishika's verslagen. Wij zijn zijn verwanten, en we doen hem altijd genoegen, maar hij geeft niets om ons en doet ons liever kwaad. Hij kent zijn eigen geslacht en zijn eigen kracht niet: hij heeft alleen de schittering van Jarasandha's roem gezien en zich onder zijn bescherming gesteld.

Uit angst voor Jarasandha zijn de achttien stammen van de noordelijke Bhoja's naar het westen getrokken, en met hen de Shurasena's, de Shalva's, de Kunti's en vele andere volken. De zuidelijke Panchala's en de oostelijke Kosala's zijn naar het land van de Kunti's gevlucht, de Matsya's hebben het noorden verlaten en zijn naar het zuiden gegaan, en alle Panchala's hebben hun eigen rijk achtergelaten en zijn naar alle kanten weggevlucht.

Een tijd geleden onderdrukte Kamsa, de zoon van Ugrasena, zijn verwanten, en hij nam de twee dochters van Jarasandha tot vrouw, Asti en Prapti, de jongere zusters van Jarasandha's zoon Sahadeva. Die dwaas werd door dat verbond zo sterk dat hij hen de baas werd, en hij kreeg de hoogste macht, maar hij deed er groot onrecht mee. De oudsten van de Bhoja's, onze eigen

verwanten, die door die boosaardige man werden verdrukt, wilden hun familie redden en vroegen ons om hulp. Ik gaf Akrura de mooie dochter van Ahuka tot vrouw, en met mijn broer Balarama aan mijn zijde deed ik voor hen wat gedaan moest worden. Balarama en ik doodden Kamsa en Sunaman.

Maar toen die angst voorbij was, greep Jarasandha naar de wapens. Wij, de achttien jongere geslachten van de Yadava's, beraadslaagden en kwamen tot dit besluit: ook als we zonder ophouden met onze grote wapens toesloegen, met wapens die honderden tegelijk doden, dan nog zouden we zijn leger in driehonderd jaar niet vernietigen. Want hij had twee bondgenoten, Hamsa en Dimbhaka, sterk als de onsterfelijken, die door geen wapen te doden waren. Met die twee aan zijn zijde was Jarasandha tegen de drie werelden opgewassen: dat dachten niet alleen wij, maar ook alle andere koningen.

Nu was er nog een grote koning die Hamsa heette, en die sneuvelde in een veldslag tegen de achttien geslachten. Iemand riep: "Hamsa is gedood!" Dimbhaka hoorde het en zei: "Zonder Hamsa wil ik in deze wereld niet leven." Hij liep de Yamuna in en verdronk. En toen Hamsa hoorde dat Dimbhaka zo was gestorven, liep hij ook de Yamuna in en verdronk zich daar. Jarasandha kreeg te horen dat ze allebei in het water waren omgekomen, en hij keerde terug naar zijn eigen stad. Daarna waren we weer gelukkig en woonden we in Mathura.

Maar de vrouw van Kamsa, de dochter van Jarasandha met de ogen als lotusbladeren, rouwde om haar man. Ze ging naar haar vader, de koning van Magadha, en ze bleef hem aanzetten: "Dood de man die mijn man gedood heeft!" We dachten terug aan wat we vroeger hadden besloten, en we verloren de moed. We gingen uiteen, we verdeelden onze grote rijkdom in kleine delen die we mee konden nemen, en met ons bezit en onze verwanten vluchtten we uit angst voor hem. Na veel overleg trokken we allemaal naar het westen, naar Kushasthali, zoals Dvaraka vroeger heette, de mooie stad aan de voet van de berg Raivataka. Daar vestigden we ons opnieuw, en we versterkten de stad zo dat zelfs de goden haar niet kunnen nemen. Zelfs de vrouwen kunnen daar vechten, en dan de helden van de Vrishni's nog. Daar wonen we nu zonder angst. Zo is het ons vergaan: we zijn sterk, en toch heeft Jarasandha ons van het begin af verdrukt. De vesting is drie yojana lang, met om de yojana honderd poorten, en de strijders van de achttien geslachten, onoverwinnelijk in de strijd, houden haar bezet. In ons geslacht zijn achttienduizend broers en neven. Ahuka heeft honderd zonen. Charudeshna en zijn broer, Chakradeva,

Satyaki, ikzelf, Balarama, de zoon van Rohini, en mijn zoon Samba, die in de strijd mijn gelijke is: dat zijn de zeven atiratha's, wagenstrijders die het elk in hun eentje tegen talloze vijanden tegelijk kunnen opnemen. Daarnaast hebben we zeven grote wagenstrijders, met Kritavarman voorop, en nog anderen. Allemaal helden, en ze denken met heimwee aan het middenland.

Jij, Yudhishthira, hebt alles wat een opperkoning moet hebben, en je zou jezelf tot opperkoning over de kshatriya's moeten maken. Maar zolang Jarasandha leeft, kun je het rajasuya niet brengen. Hij heeft alle koningen die hij overwon, gevangengezet in Girivraja, zijn stad in de bergen, in een kloof van de koning van de bergen. Jarasandha wil die koningen offeren. Hij heeft Shiva, de grote god, met zijn ascese gunstig gestemd, en daardoor heeft hij hen overwonnen. Telkens weer versloeg hij koningen die met hun legers tegen hem optrokken, bracht hen geboeid naar zijn stad en dreef hen daar samen als vee in een kraal. Voor hem zijn wij uit Mathura naar Dvaraka uitgeweken. Als je dit offer wilt brengen, grote koning, zet dan alles op alles om die koningen te bevrijden en Jarasandha te doden. Anders kun je het niet voltooien. Doe nu wat jij juist vindt, jij aan wie geen smet kleeft, en zeg ons, als je alles hebt overwogen, wat je zelf besluit.'

'Je hebt gezegd wat een ander niet had kunnen zeggen,' zei Yudhishthira. 'Er is op aarde niemand anders die zo onze twijfels wegneemt. In elk huis zitten koningen die hun eigen belang dienen, maar niet een van hen is opperkoning geworden. Het woord opperkoning omvat alles, en die titel is moeilijk te verwerven. Wie prijst zichzelf, als hij weet hoe groot de kracht van anderen is? Alleen wie zich tegenover een ander heeft gemeten en zijn lof heeft verdiend, wordt geëerd. De aarde is wijd en groot en vol juwelen, en pas wie ver reist, weet wat het beste is. Ik houd vrede voor het hoogste. Begin ik hieraan, dan bereik ik het hoogste niet, vrees ik. Wie in ons geslacht geboren zijn, weten wel dat een van hen ooit de eerste van alle kshatriya's kan worden. Maar ook wij waren bang voor Jarasandha, en voor zijn boosaardigheid. Op de kracht van jouw armen steun ik, en als jij voor Jarasandha terugdeinst, hoe kan ik mezelf dan sterker achten dan hij? Het drukt me neer dat ik niet weet of hij door jou gedood kan worden, of door Balarama, door Bhima of door Arjuna. Maar wat moet ik zeggen, Krishna? In alles ga ik op jouw oordeel af.'

Bhima wachtte niet tot Krishna antwoordde. 'Een koning die niets onderneemt, gaat ten onder als een mierenhoop, en ook een zwakke koning die zonder beleid een sterke aanvalt. Maar een zwakke koning die niet verslapt, kan

met goed beleid een sterke vijand verslaan en bereiken wat hij wil. In Krishna is het beleid, in mij de kracht, in Arjuna de overwinning. Als de drie vuren van het offer zullen wij de koning van Magadha ten val brengen.'

'Een dwaas die op winst uit is, grijpt wat hij kan en ziet niet wat eruit volgt,' zei Krishna. 'Daarom verdraagt niemand zo'n dwaas als vijand. We hebben gehoord dat er vijf opperkoningen zijn geweest: Yauvanashva door de belastingen af te schaffen, Bhagiratha door zijn volk te beschermen, Kartavirya door de kracht van zijn ascese, Bharata door zijn kracht, en Marutta door zijn rijkdom. Maar jij, Yudhishthira, die het opperkoningschap wilt, moet het niet door één maar door alles tegelijk verdienen: door de overwinning, door de bescherming van je volk, door dharma, door voorspoed en door beleid. Begrijp goed dat Jarasandha, de zoon van Brihadratha, naar alles wat dharma, voorspoed en beleid leren, bedwongen moet worden. Honderdeen geslachten van koningen kunnen hem niet weerstaan, en daarom heerst hij nu alleen door zijn kracht als opperkoning. Koningen met hun juwelen dienen hem, maar zelfs daarmee is hij niet tevreden, want van kind af aan heeft hij de verkeerde weg gekozen. Met geweld grijpt hij gewijde koningen, de voornaamsten onder de mensen, en er is niemand van wie hij zijn deel niet neemt. Zo heeft hij bijna honderd koningen onder zijn macht gebracht. Hoe kan een koning die zwakker is dan hij, tegen hem optrekken? In het huis van Pashupati, dat is Shiva, de heer van de dieren, worden de koningen gewassen en besprenkeld als zijn offerdieren. Wat voor vreugde hebben ze nog in het leven? Een kshatriya die door de wapens sterft, wordt geëerd. Waarom zouden we ons dan niet samen tegen de koning van Magadha verzetten? Zesentachtig koningen heeft Jarasandha al bijeengebracht. Er ontbreken er nog veertien, en dan zal hij zijn wrede daad doen. Wie hem daarin hindert, zal grote roem verwerven. En wie Jarasandha overwint, wordt opperkoning over alle kshatriya's.'

'Ik wil opperkoning worden,' zei Yudhishthira, 'maar dat is mijn eigen doel. Hoe kan ik jullie dan uit louter overmoed op hem afsturen? Bhima en Arjuna zijn mijn ogen, en jou, Krishna, houd ik voor mijn geest. Hoe kan iemand leven zonder zijn geest en zijn ogen? Het leger van Jarasandha is ontzagwekkend en niemand komt erdoorheen. Al jullie moeite zou vergeefs zijn. Wat kunnen jullie daar uitrichten? Hier dreigt onheil, zoals ik het zie, en daarom lijkt het me goed deze onderneming op te geven, Krishna. Mijn hart verzet zich vandaag. Het rajasuya is te zwaar.'

Arjuna had tot dan toe gezwegen. Nu wendde hij zich tot Yudhishthira. ‘Een boog, wapens, pijlen, moed, bondgenoten, land, roem en kracht: dat alles heb ik gekregen, koning, en het is moeilijk te verwerven, hoe men het ook wenst. De geleerden prijzen een goede afkomst, maar niets is gelijk aan kracht, en dapperheid is wat ik het liefst heb. Wat kan iemand zonder moed uitrichten, al is hij geboren in een geslacht van helden? Wie moed heeft en geboren is in een geslacht zonder moed, staat hoger. Een echte kshatriya is hij die leeft van de overwinning op zijn vijanden. Wie moed heeft, overwint zijn vijanden, ook al mist hij alle andere gaven, en wie alle gaven heeft maar geen moed, wat kan die beginnen? Alle andere gaven liggen in de moed als in hun kiem. Wat tot de overwinning leidt, is het slagen, en dat steunt op inspanning en op het lot. Maar wie sterk is en onachtzaam, heeft niets aan zijn kracht, en zo komt het dat ook een sterke vijand soms door zijn vijanden wordt vernietigd. Zoals de zwakke door lafheid ten onder gaat, gaat de sterke door verblinding ten onder, en een koning die wil overwinnen, moet die twee van zich afwerpen. Als we voor het offer Jarasandha doden en de koningen bevrijden, wat zou er hoger zijn dan dat? Als we er niet aan beginnen, zal iedereen ons voorgoed voor onbekwaam houden. We zijn het niet, koning. Waarom denk je dan dat we het zijn? Het okerkleurige kleed van de muni’s die vrede zoeken, kun je later gemakkelijk krijgen. Maar nu willen wij het opperkoningschap voor jou, en wij zullen vechten.’

De geboorte van Jarasandha

‘Arjuna heeft laten zien hoe iemand moet denken die in het geslacht van Bharata geboren is, en vooral een zoon van Kunti,’ zei Krishna. ‘We weten niet wanneer de dood komt, in de nacht of op de dag, en we hebben nooit gehoord dat iemand onsterfelijk werd door niet te vechten. Dit alleen moeten mannen doen, want dit stilt het hart: met beleid, zoals de voorschriften het leren, hun vijanden aanvallen. Wie goed beleid heeft en niet faalt, komt in de strijd het verst. Zijn twee partijen elkaar gelijk, dan is de uitkomst onzeker, maar twee kunnen niet allebei winnen. Als we met beleid dicht bij het lichaam van onze vijand komen, waarom zouden we hem dan niet ten val brengen, zoals de stroom van een rivier een boom ontwortelt? We verbergen onze eigen zwakke plekken en vallen aan waar hij zwak is. Wie verstandig is, trekt niet met een

opgesteld leger tegen een sterkere vijand op: dat is het beleid van de wijzen, en het bevalt mij ook. Maar als we ongezien zijn huis binnengaan en hem zelf aanvallen, bereiken we wat we willen, en niemand kan ons iets verwijten. Hij alleen draagt al die macht, zoals het Zelf in alle schepselen woont, en als hij valt, valt zijn macht. Wij willen onze verwanten beschermen: we doden hem, en als wie er overblijft ons daarna doodt, gaan we naar de hemel van de goden.'

'Krishna, wie is die Jarasandha?' vroeg Yudhishthira. 'Hoe groot zijn zijn kracht en zijn moed, dat hij jou, die als vuur bent, kon aanraken zonder te verbranden als een mot?'

'Ik zal je vertellen wie Jarasandha is, koning,' zei Krishna, 'hoe groot zijn kracht en zijn moed zijn, en waarom wij hem hebben laten begaan, hoe vaak hij ons ook kwaad deed.'

En Krishna vertelde.

Er was een koning die Brihadratha heette, de heer van Magadha, trots in de strijd, met drie akshauhini's, drie volledige legers. Hij was mooi en sterk, rijk en van een ongeëvenaarde moed, en zijn lichaam was altijd mager van de wijdingen voor zijn offers. Hij trouwde de tweelingdochters van een koning van Kashi, die om hun schoonheid en hun rijkdom geroemd werden. Toen hij met hen alleen was, beloofde hij zijn twee vrouwen dat hij geen van beiden ooit zou voortrekken. Tussen hen in leefde hij gelukkig, als een grote olifant tussen twee olifantskoeien.

Zijn jeugd ging voorbij terwijl hij opging in de genoegens van het leven, en er werd hem geen zoon geboren die zijn geslacht zou voortzetten. Met allerlei riten die heil brengen, met offergaven in het vuur en met de offers die men voor een zoon brengt, kreeg hij toch geen zoon. Op een dag hoorde de koning dat Chandakaushika bij toeval naar zijn stad was gekomen: de zoon van Kakshivat uit het huis van Gautama, een edel man, uitgeput door zijn ascese. Hij was aan de voet van een mangoboom gaan zitten. Met zijn twee vrouwen ging de koning naar hem toe en stelde hem tevreden met edelstenen van alle soorten.

'Ik ben tevreden over je, koning,' zei de rishi, die nooit loog. 'Kies een gunst.'

Brihadratha boog met zijn vrouwen diep voor hem, en zijn stem brak van de tranen. 'Ik heb mijn rijk opgegeven, Gezegende, en ik sta op het punt naar het woud van de asceten te gaan. Wat moet ik, die zo weinig geluk heb, met een gunst, en wat moet ik zonder kinderen met een rijk?'

De muni was ontroerd. Hij bleef zitten in de schaduw van die mangoboom en verzonk in overpeinzing. Er viel een mango in zijn schoot, zonder dat de wind hem had afgeschud en zonder dat een papegaai eraan had gepikt. De muni nam hem op, zei er in zijn hart mantra's over op en gaf hem aan de koning, zodat hij een zoon zou krijgen zoals er geen tweede was.

'Ga, koning. Je wens is vervuld. Keer terug.'

De koning boog voor de voeten van de muni en ging terug naar zijn paleis. Hij dacht aan wat hij zijn vrouwen beloofd had, en hij gaf hun samen die ene vrucht. De twee koninginnen deelden de mango in tweeën en aten hem op. Omdat het woord van de muni moest uitkomen, werden ze allebei zwanger van die vrucht.

Toen hun tijd gekomen was, bracht elk van hen een half lichaam ter wereld. Elke helft had één oog, één arm en één been, een halve buik, een half gezicht en een halve bil. De twee koninginnen zagen die halve lichamen en beefden. Ze wisten zich geen raad, overlegden met elkaar en lieten in hun verdriet die twee levende helften achter. Hun voedsters wikkelden ze zorgvuldig in, gingen door de poort van de vrouwenvertrekken naar buiten, gooiden ze weg op een kruispunt en haastten zich terug.

Even later vond Jara, een rakshasa-vrouw die van vlees en bloed leefde, de twee helften op het kruispunt. Om ze gemakkelijker te kunnen dragen, voegde ze ze samen, en het lot dreef haar daarbij. Zodra de helften tegen elkaar kwamen, werden ze één lichaam, en er lag een krachtige jongen. Jara kon het kind niet optillen, zo hard en zwaar was zijn lichaam. Het kind balde zijn koperrode vuisten, stak ze in zijn mond en begon te brullen als een wolk vol regen.

Bij dat geluid stormden de mensen van de vrouwenvertrekken naar buiten, en de koning met hen. Ook de twee koninginnen kwamen, uitgeput, met borsten vol melk, zonder hoop op een zoon. De rakshasa-vrouw zag hen zo staan, zag de koning in zijn verlangen naar een kind, en zag het sterke kind, en ze dacht: 'Ik woon in het land van deze koning, die zo naar een zoon verlangt. Het past mij niet het kind van zo'n rechtvaardige en edele man te doden.'

Ze nam een mensengedaante aan en zei tegen de koning: 'Brihadratha, dit is uw zoon. Ik geef hem u, neem hem aan. Door het woord van de brahmaan is hij uit uw twee vrouwen geboren. De voedsters hebben hem weggegooid, en ik heb hem beschermd.'

De koninginnen snelden op het kind toe en overgoten het met hun melk. De koning vroeg de rakshasa-vrouw, die niets van een rakshasa-vrouw had en glansde als nieuw goud: 'Wie bent u, die de kleur hebt van het hart van een lotus en mij mijn zoon geeft? Zeg het me als u wilt, u die heil brengt. U lijkt mij een godin.'

'Ik heet Jara,' zei ze. 'Ik ben een rakshasa-vrouw die elke gedaante kan aannemen, en ik heb gelukkig in uw huis gewoond, waar men mij vereert. In elk huis van de mensen woon ik, want lang geleden heeft Brahma, de Zelfgeborene, mij gemaakt, en Grihadevi, de godin van het huis, noemde hij mij. In het huis van wie mij met toewijding op de muur schildert, jong en omringd door kinderen, gaat het goed; anders gaat het huis ten onder. Ook op de muren van uw huis ben ik geschilderd, omringd door vele kinderen, en elke dag vereert men mij daar met geuren, bloemen, wierook en eten. Daarom dacht ik er altijd aan hoe ik u iets terug kon doen. Toen zag ik die helften van uw zoon. Door het lot heb ik ze samengevoegd, en zo is er een jongen gekomen. Het is door uw geluk gebeurd, koning. Ik was alleen het werktuig. Ik zou de Meru kunnen opeten, laat staan uw kind, maar ik ben tevreden over de verering in uw huis, en daarom heb ik u uw zoon teruggegeven.'

Jara verdween. De koning nam de jongen mee het paleis in. Hij liet alle riten voor het kind verrichten en beval dat men in heel Magadha een groot feest zou vieren voor de rakshasa-vrouw. Zijn vader gaf het kind zijn naam: omdat Jara hem had samengevoegd, zou hij Jarasandha heten, door Jara samengevoegd. De zoon van de koning van Magadha groeide op en werd groot en sterk, zoals een vuur waarin men offerboter giet.

Na verloop van tijd kwam Chandakaushika opnieuw naar Magadha. Bij zijn komst ging Brihadratha hem tegemoet, met zijn ministers en zijn huispriester, met zijn vrouwen en zijn zoon. Hij vereerde hem met water voor zijn voeten, met het arghya, het water dat men een geëerde gast aanbiedt, en met water om zijn mond te spoelen, en hij bood hem zijn zoon aan en zijn rijk.

De rishi aanvaardde de eerbewijzen van de koning en zei: 'Dit alles wist ik al, koning, door het innerlijk oog dat mijn ascese me gaf. Luister nu wat er van je zoon zal worden. Niet één koning zal zijn moed evenaren. Wie hem in de weg staat, zal ten onder gaan. Zelfs de wapens die de goden werpen, zullen hem geen pijn doen, zoals een stroom een berg geen pijn doet. Boven alle gewijde koningen zal hij stralen, en hij zal ze allemaal hun glans ontnemen, zoals de zon de sterren. Koningen met machtige legers en talloze wagens, die hem naderen,

zullen omkomen. Hij zal het koningsgeluk van alle koningen grijpen, zoals de oceaan in de regentijd de gezwollen rivieren. Hij zal de vier standen dragen, deze sterke man. Alle koningen zullen hem gehoorzamen. En deze vorst van Magadha, de sterkste in alle werelden, zal Shiva zelf met eigen ogen zien, Shiva, die ook Rudra heet, de grote god die Tripura, de drie burchten, verwoestte.'

Met die woorden liet de muni koning Brihadratha gaan; zijn gedachten waren al bij zijn eigen werk. De koning ging zijn stad weer in, riep zijn verwanten en zijn aangetrouwde familie bijeen en wijdde Jarasandha tot koning van Magadha. Daarna vond hij de rust die hij zocht, en met zijn twee vrouwen ging hij in het woud van de asceten wonen. Zolang zijn vader en zijn twee moeders daar leefden, bracht Jarasandha met zijn moed vele koningen onder zijn macht. Na lange tijd, toen hij daar zijn ascese had volbracht, werd Brihadratha met zijn vrouwen opgenomen in de hemel van de goden. En Jarasandha kreeg alle gunsten die Chandakaushika hem had voorspeld, en regeerde over zijn rijk.

'Toen ik Kamsa had gedood,' zei Krishna, 'ontstond er vijandschap tussen hem en mij. Ik woonde toen in Mathura. Vanuit Girivraja slingerde de koning van Magadha een knots negenennegentig keer rond en wierp haar naar Mathura. Negenennegentig yojana van Girivraja viel die knots neer, vlak bij Mathura, en de burgers zagen het en kwamen het mij zeggen. De plek waar ze viel, heet sindsdien Gadavasana. Jarasandha had twee helpers, Hamsa en Dimbhaka, de verstandigsten in de raad en ervaren in de kunst van de oorlog; hoe het met hen afliep, heb ik je al verteld. Zolang zij leefden, was hij met hen onoverwinnelijk. Daarom hebben wij, de sterke Kukura's, Andhaka's en Vrishni's, de geslachten van de Yadava's, hem uit beleid met rust gelaten.'

. . .

HOOFDSTUK TWEE van *Het dobbelspel*, boek 3 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/de-boodschap-van-pandu/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *Dertien dagen en nachten*, staat op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/dertien-dagen-en-nachten/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/. Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.